

Julkaistavissa keskiviikkona 1.5.2024 kello 10.30

SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja Katja Syvärinen
Vappujuhla Uudenkaupungin torilla kello 10.30
Vappujuhla Porin torilla kello 12.00

Katja Syvärisen vappupuhe 2024

Viimeisten vuosikymmenten aikana yhteiskuntamme kivijalkoja ovat olleet hyvinvointivaltio, sopimustyhteiskunta ja kolmas sektori.

Pohjoismaisen hyvinvointimallin mukaisesti valtio tarjoaa yhteisesti rahoitetun turvaverkon. Se tasaa ihmisten välisiä tuloeroja verotuksen avulla ja takaa kaikille kansalaisille riittävän toimeentulon sekä peruspalvelut. Hyvinvointivaltio on syntynyt aktiivisten kansalaisten tuella ja toiminnalla. Suomalainen työmarkkinamalli on ollut työväenliikkeen ja työnantajien yhteinen saavutus, jolla on rakennettu kasvua ja hyvinvointia, ja joka on auttanut vaikeidenkin aikojen yli. Toimiva kansalaisyhteiskunta on hyvinvointivaltion elimellinen osa. Se on kuin yhteiskunnan kollektiivinen omaishoitaja. Pienellä tai olemattomalla korvauksella kansalaisjärjestöt tuottavat julkisia palveluita täydentäviä palveluita, hyvinvointia, terveyttä ja iloa sadoille tuhansille, ellei miljoonille lapsille ja aikuisille, joka päivä.

Vuonna 2024 Suomessa on hallitus, joka järjestelmällisesti tuhoaa suomalaista hyvinvointivaltiota ja vie Suomea kauemmas pohjoismaisesta mallista kohti itäeurooppalaista totalitarismia.

Parhaillaan Orpon-Purran hallitus romuttaa täyttä vauhtia julkisia palveluita. Hallitus leikkaa sosiaaliturvaa kaikkein heikoimmilta. Hallitus tuhoaa sopimustyhteiskunnan perustuksia ja heikentää yksipuolisesti työntekijöiden oikeuksia. Hallitus romuttaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä leikkaamalla järjestöjen avustuksia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ennen eduskuntavaaleja meille luvattiin, että pienituloisilta ei leikata, että koulutuksesta ei leikata, että lakko-oikeuteen ei kajota. Mitä teki vaalien jälkeen muodostettu hallitus? Ääni muuttui kellossa, sanat muuttuivat puheissa, ja hallitusohjelmaan kirjattiin poikkeuksellisen yksityiskohtainen toimenpidelista. Hallituksen viesti on ollut yhtenäinen ja johdonmukainen: Meillä ei olekaan varaa nykyiseen hyvinvointiin. Me muutamme kaiken! Ja todellakin - niin tapahtuu! Mutta on suoranainen valhe väittää, että tämä olisi hyvinvointivaltion pelastamisoperaatio tai tällä olisi jotain tekemistä pohjoismaisen työmarkkinamallin kanssa. Hyvät toverit, tämä on Orpon-Purran Suomen malli!

Hallitus sanoo, että sillä on lupa toimia. Vaaleissa valitun eduskunnan enemmistö on antanut sille luottamuksen ja hyväksynyt hallitusohjelman ja esitetyt toimet. Hallituksella on lupa viedä tavoitteensa maaliin sivuilleen katsomatta ja, niin kuin sanovat, ”ulkoparlamentaariseen vaikuttamiseen taipumatta”.

Ja kyllä, siinä hallitus on aivan oikeassa. Näin voi todellakin aivan laillisesti toimia. Mutta, hyvät kuulijat, näin ei ole suomalaisessa demokratiassa ollut tapana tehdä. Siinä on vissi ero. Suomalaista demokratiaa on päinvastoin määrätietoisesti pyritty kehittämään osallistavaan suuntaan, suuntaan, jossa pieniä ja suuria päätöksiä tehtäessä jo lakien ja erilaisten toimenpiteiden suunnittelussa otetaan mukaan ne, joita päätökset koskevat. Kuntalaissa ja laissa

hyvinvointialueista on jopa aivan erikseen ja esimerkein kirjattu, että asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan ja hyvinvointialueen toimintaan.

Marinin hallitus toteutti kolmikantaisen valmistelun kautta yhteistoimintalain uudistuksen, jossa veloitetaan jatkuvaan vuoropuheluun yrityksissä. Arvannette jo, että Orpon-Purran hallitus on vesittämässä vasta voimaan tulleen lain koskemaan vain suuria yrityksiä ja jättää suurimman osan yrityksistä laajemman yhteistoimintaveloitteen ulkopuolelle. Meillä hallitukselle riittää, että muodollisesti annetaan mahdollisuus lausua mielipide ja jopa samassa huoneessa kahvikupin äärellä kertoa asioille perusteluja. Juuri mitään vaikutusta lopputulokseen sillä ei ole. Kun muissa pohjoismaissa työntekijöiden osallisuus nähdään yrityksen kehittymisen ja kilpailukyvyn parantamisen olennaisena elementtinä, meillä hallitus toimii päinvastoin, ja perustelee tätäkin muka-pohjoismaisella käytännöllä.

Hyvät toverit, vuonna 2024 suomalainen ammattiyhdistysliike saa solidaarisuuskirjeitä ympäri maailman. Eurooppalaisten ohella afrikkalaiset, amerikkalaiset, aasialaiset ammattiliitot ja -järjestöt kritisoivat sitä, että Suomen hallitus tekee muutoksia neuvottelematta ay-liikkeen kanssa. Tällaisena Suomi ei ole aiemmin näyttäytynyt. Me olemme olleet esikuva. Nyt olemme pelottava esimerkki siitä, että työntekijöiden saavutukset voivat olla uhattuna missä tahansa.

Hyvinvointivaltiomme toinen pilari, kansalaisyhteiskunta, on hoitanut meillä merkittävän osaa palveluista. Järjestelmä on rakentunut vuosikymmenien aikana täydentämään lakisääteisiä julkisia palveluita. Hallitus leikkaa kolmanneksen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tuesta samalla kun sote-palvelut ovat väestön ikääntymisen vuoksi merkittävässä rahoituskriisissä, lasten ja nuorten mielenterveyshaasteet kasvavat. Vapaaehtoistoiminta on hyvä asia, mutta ei vapaaehtoistenkaan osaaminen ilman koulutusta ja tukea synny!

Nyt, kun rauhanliikettä tarvitaan enemmän kuin pitkään aikaan, hallitus on päättänyt poistaa rauhanjärjestöjen yleisavustukset kokonaan. Päätös on täysin käsittämätön. Kestävää rauhaa ei missään voi saavuttaa ilman kansalaisten tukea. Olisi mielenkiintoista kuulla, mitä tästä ajattelee tuore tasavallan presidentti, joka toimi pitkään presidentti Ahtisaaren perustaman rauhanjärjestö CMI:n hallituksen puheenjohtajana. Rauhantyö ei ole hallituksen erityisessä suojeluksessa, militarismi ja kova turvallisuus on.

Myös ammattiyhdistysliike on osa kansalaisyhteiskuntaa. Yli puolitoista miljoonaa suomalaista kuuluu ammattiyhdistykseen, joissa yhdessä, kollektiivisesti, tehdään työtä parempien työehtojen ja turvallisen työelämän hyväksi. Yhdessä sopimisella on vahva kansainvälisen oikeuden suoja.

Hyvinvointivaltiomme kolmannen pilarin, suomalaisen sopimisyhteiskunnan murentaminen on Orpon-Purran hallituksen keskeisimpiä tavoitteita. Siksi SAK-lainen ammattiyhdistysliike käynnisti jo viime elokuussa, kohta hallitusohjelman julkistamisen jälkeen, laajan #PainavaSyy -kampanjan, jossa ensin laajasti kerroimme hallituksen aikeista. Tilaisuuksien jälkeen työpaikoilla ja luentosaleissa vallitsi tyrmistys ja epäusko. Lista työelämäheikennyksistä ja sosiaaliturvan leikkauksista oli niin pitkä. Suurelle osalle näistä toimenpiteistä ei hallituksen väitteistä huolimatta voitu esittää työllisyys- tai talousvaikutuksia. Niiden tarkoitus oli vain rajoittaa ay-liikkeen toimintamahdollisuuksia.

Siksi SAK:n liitot ovat järjestäneet pitkin talvea mielenosoituksia, työnseisauksia ja lopulta myös poliittisia lakkoja, joiden tavoite on ollut herättää huomio ja saada hallitus taipumaan aitoihin neuvotteluihin. Orpon-Purran hallitus ei oman demokratiakäsityksensä mukaisesti ole taipunut

neuvottelemaan. Turhaa lakkoilu ei silti ole ollut. Me emme ole istuneet nojatuolissa ja katsoneet sivusta sitä mitä tapahtuu, emmekä tule jatkossakaan seisomaan toimeettomana. Tämä ei ole mikään viimeinen taisto. Suomalainen ammattiyhdistysliike ei taivu! Ammatillista järjestäytymistä tarvitaan nyt ehkä enemmän kuin koskaan!

Hyvät toverit,

Lakko-oikeus on työntekijän perusoikeus, jota Suomessa on käytetty vastuullisesti, vain harvoin ja tarkkaan harkiten. Siksi hallituksen ja elinkeinoelämän jääräpäinen halu ajaa rajuja tiukennuksia työrauhalainsäädäntöön on ollut suorastaan järkytys. Hallitus väittää, että lakko-oikeuden ytimeen ei olla kajoamassa. Tukilakkojen rajoittaminen kuitenkin vaikuttaa suoraan siihen, miten työntekijät voivat neuvotella työehtoja muiden tukemana. Suuret ja vahvat voivat pärjätä, mutta hallitus iskee suoraan työelämän heikoimpiin.

Suomalaisilla työpaikoilla on tehty hyvää paikallista sopimista lähes aina. Valtakunnalliset yleissitovat työehtosopimukset mahdollistavat hyvän ja joustavan toiminnan, johon sekä useimmat työnantajat että työntekijät ovat olleet tyytyväisiä. Paikallisen sopimisen laajentaminen järjestäytymättömään kenttään, samalla kun valvonnan resurssit vähenevät, olisi todellinen työelämän taksiuudistus. Kun neuvotteluosapuolena ei enää ole koulutettu ja työehdot tunteva luottamushenkilö, riski työntekijöiden hyväksikäytölle kasvaa. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat nuoret ja maahanmuuttajat, mutta ei kukaan ole väärinkäytöksiltä täysin suojassa.

Hyvinvointivaltiomme neljäs pilari on verovaroin tuotettu sosiaaliturva. Orpon-Purran hallitus on järkeillyt, että työllisyysaste nousee, kun sosiaaliturvaa reilusti romutetaan. Taustalla vaikuttaa olevan ihmiskuva, jossa laiska työntekijä pitää hutkia työhön rangaistuksen uhalla. Tätä kutsutaan kannustamiseksi. Valmiiksi vaurasta pitää puolestaan kannustaa tukemalla taloudellisesti lisää. Kuvaavaa on, että osapäivätyötä tekevää rangaistaan sovitellun päivärahan leikkaamisella mutta työnantajalle ei tule lisävelvoitteita kokopäivätyön tarjoamiseen. Vaihtoehdoksi työntekijälle jää amerikkalaistyyppinen monen osapäivätyön malli, jos tuuri käy, tai vaihtoehtoisesti palkkaköyhyys, josta jo nyt kärsii moni duunari.

Hyvä kuulijat,

Taloudesta voi ja saa olla huolissaan. Pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan seurauksena talous on todella ollut koetuksella. Yhteisellä päätöksellä olemme tukeneet suomalaisia yrityksiä ja säilyttäneet työpaikkoja. Yhteisellä päätöksellä olemme liittyneet puolustusliitto NATOon ja kasvattaneet puolustusmenojamme. Nyt meillä on vaihtoehdoton talouskurihallitus, jonka valtiovarainministeri vitsailee leikkauksilla ja heiluttelee somessa saksia. Mutta ei ole niin, että taloussamme olisivat vaihtoehdot loppuneet siitä, miten taloutta voidaan tasapainottaa. Nyt on vaan valittu malli, jossa hyvätuloiset saavat ja pienituloisimmilta otetaan rajusti. Ansioturvan romutus, asumistuen leikkaukset, lapsikorotusten poistaminen lisäävät pienituloisten talousahdinkoa entisestään. Hallitus noudattaa nyt aivan selkeän ideologista pelikirjaa, jossa lapsiperheköyhyys saa kasvaa ja työttömille annetaan turvan sijasta peili käteen. Näin ei tarvitsisi olla. Tasapainoinen talous voidaan toteuttaa myös oikeudenmukaisesti. Aina on vaihtoehto. Talous on arvovalintoja. Perunaa vai porkkanaa? Rikkaille vai kaikille? Se on valinta.

Hyvät kuulijat,

Suomi nousee vain osaamisella ja yhteisellä tekemisellä. Marinin hallitus teki tärkeän oppivelvollisuuden noston 18 vuoteen ja toteutti toisen asteen maksuttomuuden. Orpo-Purra iskee tähän tasa-arvotekoon heti ja laittaa 18 vuotta täyttäneet maksamaan opinnoistaan. Valtiovarainministeri on sanonut suoraan, että omalla rahalla saa opiskella vaikka kuinka monta tutkintoa! Syntyperä ja varallisuus tulee siis entistä enemmän vaikuttamaan siihen kuka voi opiskella ja kuinka paljon. Täysin käsittämätöntä. Tähän järjettömyyteen on onneksi kunnissa vielä mahdollisuus vaikuttaa, jos hallitus ja eduskunta ei tajua perääntyä.

Mahdollisuus opiskella nuorena ja vanhempana on yhteiskunnan hyvinvoinnin tae. Aikuiskoulutustuen poistaminen ontuvin perustein on lyhytnäköistä ja heikentää työllistymisen mahdollisuuksia. Ammatillinen koulutus tuntuu olevan valtiovallan erityisessä kurituksessa. Ei voi olla niin, että 15-vuotiaana tehty valinta rajaa tulevaisuuden valinnat loppuiäksi. Jatkuva oppiminen ja sivistys ei saa olla sananhelinää.

”Älä valita, vaan valitse ala, jolla maksetaan hyvää palkkaa”, sanotaan, kun vaaditaan samapalkkaisuutta ja naisvaltaisten alojen nostamista palkkakuopasta. Samalla logiikalla voisi käskeä perustamaan vaan sellaisia yrityksiä, jotka menestyvät ja vielä ilman yritystukia. Ei talouden sattumanvaraisuutta, asumisen kalleutta tai tulevaisuusriskiä voi kaataa vain nuorten niskaan.

Hyvät kuulijat,

Seuraava sukupolvi on rakentajasukupolvi. Se joutuu nimittäin rakentamaan Orpon-Purran hallituksen jäljiltä uudelleen niin sosiaaliturvaa kuin työelämän pelisääntöjä. Voimme vielä vaikuttaa siihen, millaiselle pohjalle rakentamistyötä tehdään. Onko jäljellä hyvinvointivaltion tukeva kivijalka vai kasa raunioita? Tarvitsemme toivoa, työtä ja turvallisuutta.

Meillä on vaihtoehto. On mahdollista toimia. On lupa liittyä ammattiliittoon ja rakentaa parempaa työelämää. On lupa toimia poliittisesti ja äänestää, jo Euroopan parlamentin vaaleissa kesällä paremman ja oikeudenmukaisemman politiikan puolesta. Alustatyön säätely, minimipalkkadirektiivi, palkka-avoimuus, työturvallisuus, muun muassa näistä on päätetty eu-tasolla työntekijöiden hyväksi.

Meillä on lupa osoittaa mieltä yhdessä. Poliittiset lakotkin ovat vielä mahdollisia, myös sen jälkeen, kun niiden kesto on rajattu 24 tuntiin! Kurjuus ei ole välttämättömyys, mutta toivo on. Ilman toivoa paremmasta ja luottamusta toisiimme me emme selviä. Vastakkainasettelun ja konfliktin tilanteesta on edettävä aitoon yhteistyöhön ja palattava neuvottelun tielle.

”Se ei ole johdatusta, se ihmisten tekoa on, ja on ihmisten käsissä päättää, onko se muuttumaton/ minkä hyväksi tehdään työtä, minkä takia edistytään, ja pääomat vaiko kansat on veljet keskenään.”

Lauri Siparin sanoin, vasta edesmenneiden Kaj Chydeniuksen ja Kaisa Korhosen laulun myötä

Hyvää työväen vappua!